

Valencianistes de postguerra

Faust Ripoll escriu un llibre indispensable en la reconstrucció del valencianisme cultural dels dotze primers anys de la postguerra

Investigació

PER LLUÍS ALPERA

■ Un cop més, l'editorial Afers s'interessa a fons per la publicació del nostre passat recent amb temes d'una forta transcendència damunt la problemàtica que ofereix el País Valencià a hores d'ara en el terreny de la ideologia i la cultura catalana. En efecte, no podríem constatar la vitalitat de les nostres lletres si no coneixem amb detall les inquietuds, els moviments i les obres i els fets concrets que els nostres avantpassats van tenir en la vida valenciana durant la nit més llarga del franquisme: els dotze primers anys de la postguerra civil espanyola: 1939-1951.

El llibre fruit de la investigació acadèmica de **Faust Ripoll Domènech** mira d'indagar un cop més i d'una manera força exhaustiva l'esmentat període per tal d'esbrinar d'una per totes l'actuació de cadascun dels grups valencianistes enfront de les dificultats que derivaven de la censura i de la coacció ideològica del franquisme en aquells foscos anys de postguerra.

Òbviament, els esforços, l'habilitat i els recursos de cadascun dels grups foren diferents, i tots van comptabilitzar positivament dins el còmput de la història global del valencianisme cultural. Ripoll dóna al llibre un subtítol força clarificador: *Estratègies de supervivència i de reproducció cultural (1939-1951)* dels grups valencianistes classificats de la següent manera: a) els valencianistes oficials; b) els vells valencianistes i la seua entrada a Lo Rat Penat i c) el grup Torre (**Xavier Casp** i **Miquel Adlert**). Tot i que en un principi existeix un primer grup de resistents valencianistes —**Carles Salvador, Ricard Sanmartí, Soriano Bueso, Miquel Adlert** i **Xavier Casp**— ben aviat es dibuixaran dos grups, dues tendències estètiques, dues estratègies de fer valencianisme, que els portaran finalment a enfrontar-se en el que Ripoll anomena «la batalla de València» entre els grup dels vells valencianistes i el grup Torre, una lluita de caràcters i enveges, on el pol positiu l'encarna Carles Salvador i el pol negatiu Miquel Adlert, el qual, al costat de X. Casp,

passaran posteriorment de la unitat lingüística catalana a l'escissió més aberrant.

L'actuació dels uns i els altres depenia òbviament del grau de repressió o tolerància per part del franquisme a l'hora de publicar en català o de permetre activitats culturals de tota mena. La major part dels escriptors valencianistes procedien de partits polítics de la dreta abans del conflicte bèl·lic. Amb tot, autors com ara Carles Salvador o **Manuel Sanchis Guarner**, que havien estat sancionats pel seu passat republicà, aconseguïen publicar de nou en català obres gramaticals ben interessants durant el més fosc període franquista. Faust Ripoll destaca al llarg de l'estudi l'impagable esforç que van fer el grup de l'editorial Torre —Casp/Adlert— en favor de les lletres catalanes al País Valencià. Heus-ne ací els punts d'un balanç provisional que en fa l'autor: a) consolidació de la normativa fabriana, amb un model d'estàndard literari culte per als escriptors valencians; b) consolidació i expansió dels lligams amb Barcelona i Mallorca,

FAUST RIPOLL DOMÈNECH
Valencianistes en la postguerra. Estratègies de supervivència i de reproducció cultural (1939-1951)

► AFERS. CATARROJA/BARCELONA, 2010

amb una intensitat mai no coneguda en la història del valencianisme; c) col·laboració activa en projectes culturals de tot l'àmbit català; d) creació de plataformes (editorial i revista) per desenvolupar la tasca literària i cívica valencianista; e) captació de joves valors literaris per al valencianisme (**Fuster, Estellés, Maria Beneyto, Bru Vidal**...) edició dels seus treballs, fidelització al valencianisme —i al catalanisme— i projecció d'aquests a Barcelona i Mallorca. D'aquí que Ripoll lamenta que tota aquesta tasca tan positiva que van fer Casp/Adlert no haja estat suficientment valorada, en gran part per l'activitat secessionista que els editors de Torre portaren a cap durant els anys de la transició democràtica.

En definitiva, *Valencianistes en la postguerra* esdevé un llibre indispensable en la reconstrucció del valencianisme cultural d'aquell període i, sobretot, en la memòria històrica de València i dels Països Catalans.

El poeta Pastor beneixamí

Martínez Sanchis trau a la llum la biografia ben curiosa i contradictòria del prolífic però ignorat Joan B. Pastor Aicart, autor i metge de Beneixama

Biografia

PER ANTONI ZARAGOZÀ

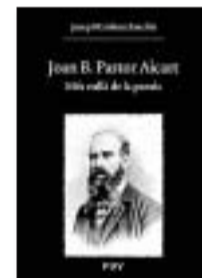
■ **Pastor Aicart**, home de tarannà discretíssim, de ideologia conservadora i religiosa fins la medul·la, s'estimà sempre viure lluny de la capital, dels cenacles literaris i de les pompes amb què es regalaven els bons prohoms de la Renaixença valenciana i dedicar-se al treball de metge a Beneixama i la seua comarca, que compaginava amb la seua vocació literària a les nits.

Fora de la seua comarca nadiua, on passà tota la seua vida i on se'l coneix com el *poeta*

Pastor, i dels cercles especialitzats, ha estat un escriptor desconegut i, si més no, ignorat. El nom de Joan Baptista Pastor Aicart no apareix a cap referència bibliogràfica i, quan hi apareix, ho fa d'amagat, tot i ser l'escriptor valencià més guardonat en els certàmens de parla catalana d'aquells anys, però també en castellà, i ser-ne l'autor d'una obra extraordinàriament prolífica i un escriptor polifacètic: conreà la poesia, el teatre, l'assaig, els articles periodístics, la crítica literària, el gènere epistolar i, fins i tot, signà el text de les *ambaixades* de les festes de moros i cristians de Beneixama. Tanmateix, l'escriptor beneixamí és ben conegut, dins i fora de la península, pel seu assaig crític *La novel·la moderna*, que tingué ressò en l'Espanya i bona part de l'Europa literària, on es mostrà crític amb les noves formes de novel·lar, com ara el naturalisme, que se n'isqueren d'un cert classicisme i d'una no menys certa ortodòxia.

Una biografia ben curiosa i una obra ben

important, en quantitat i en qualitat, que ha tret a la llum **Josep Martínez Sanchis** en el seu llibre *Joan B. Pastor Aicart (Més enllà de la poesia)* en un intent per «desfer de l'oblit i situar el metge de Beneixama dins de l'època que li va tocar viure», des del recompte i l'estudi del seu treball i d'aquells trets de la seua biografia intel·lectual que ens ajuden a entendre el per què de les seues opcions, en la vessant literària com en la ideològica, sense entrar a jutjar-les ni justificar-les, però també des de les contradiccions internes, com ara la defensa vehement de les seues conviccions catòliques i el seu conservadorisme, tal i com havia defensat les idees republicanes i el laïcisme durant la joventut; d'un sincer patriotisme espanyol que compatibilitza amb un patriotisme valencià, igualment fervorós, i arrelat a la identitat lingüística catalana i a les tradicions culturals, històriques i religioses comunes; del lletraferit que escriu en la llengua dels valencians que ell anomena *llemosina* en oposició a la denominació de catalana, però que no dubtà mai que eren la mateixa, o que es cartea amb intel·lectuals del Principat —com ara

JOSEP MARTÍNEZ SANCHIS

Joan B. Pastor Aicart

► UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, 2010

Jacint Verdaguer— fent-ho amb la variant *oriental*, mentre que la correspondència amb els valencians ho farà en castellà; o en els seus dubtes, en el sentit de fer revifar la llengua materna valenciana com a ens de cultura i prestigi social, car eixe lloc estava reservat únicament al castellà. Unes contradiccions personals, però, que no desmereixen la qualitat ni importància de la seua obra. La lectura del llibre resulta convenient per a conèixer la figura de Pastor Aicart tant com la seua època.

De carn i os

Desmitificació de l'art i del poeta la de Josep Igual. Literatura transversal i joc de moviments per perfilar l'autor com una persona qualsevol, propera i quotidiana

Poesia

PER J. RICART

■ **Josep Igual** (Benicarló, 1966) periodista, cantant i poeta, és malgrat la seua edat un autor prolífic amb cinc novel·les, més de deu poemaris, i uns quants més llibres etiquetats com a miscel·lània (diataris, assajos, llibres de viatge). Aquesta extensa poligrafia de més de 25 tí-

tols es pot deure a la seua precocitat, la llibertat de viure a la perifèria dels centres literaris, i sobretot a una disciplina autoimposada quasi com a un mètode; que ha fet de la seua escriptura és el seu ofici de viure, com diria **Pavese**.

Aquest últim lliurament poètic amaga ja des del seu encapçalament una trampa. El seu títol en italià no remet a manera d'homenatge als poetes de la postguerra (**Montale, Saba** o **Penna**) sinó més bé és una finta, una cabriola lingüística —com encertadament ja han assenyalat alguns crítics— per tal de defugir el deute amb l'*Un entre tants* de **V. A Estellés**: la desmitificació de l'art i del poeta. Si tradicionalment la poesia ha tingut un caire egocentrista, (**March**) messiànic (**Maragall**) o esteticista (**Carner**) la poesia de bona part del vint (des de l'autor de Burjassot, i després el nostre) intentarà ensorrar les últimes torres d'ivori, i perfilar l'autor, com una persona qualsevol, més propera i quotidiana, capaç de reconèixer les seues pròpies misèries, i solidaritzar-

se amb les vicissituds de la resta de la societat.

Tot i no presentar parts, el lector podrà apreciar certa alternança estructural entre els poemes que escenifiquen el paisatge exterior i l'interior. Igual aplica la mateixa estratègia que fa servir en molts del seus articles periodístics; és a dir, fer una literatura transversal. En el primer cas pot parlar de la contaminació fluvial (*Delta*), l'esbós pictòric (*Claustre*) d'una visió molt particular, que no cedeix mai al decorativisme o a la superficialitat. Per altra banda, radiografia la seua experiència vital en forma de monòleg interior (*Aniversari*) o l'autoretrat (*Energies*). Ací ens ofereix una visió íntima, però exempta de qualsevol tipus de sentimentalisme, capaç d'acostar-se cap al seu interlocutor, per després distanciar-se mitjançant la descontextualització del lèxic o de l'ús permanent de la ironia. *Uomo qualche* és un joc de moviments, tal com ens presenta al primer poema / poètica: «Cabdello i descabdello / els moviments / en el tauler d'escacs / del poema» una dialè-

JOSEP IGUAL

Uomo qualche

► XXVII Premi Manuel Rodríguez Martínez de poesia. EDITORIAL DENES, VALÈNCIA, 2010

tica entre l'exterior i l'interior. Una visió de l'autor, i que de retruc, ens retrata a nosaltres. En definitiva: en aquest llibre podem aprofundir una mica més en la mestria de Josep Igual, i descobrir una intel·ligent simbiosi entre la seua facetes com a poeta i com a dietarista.